

CHRISTOPHER W. HUGHES: *Japan's Economic Power and Security: Japan and North Korea*. London och New York 1999: Routledge.

Denna bok, som utkom i juni 1999, förtjänar av ett flertal anledningar att uppmärksammas: För det första är den ett av alltför få europeiska bidrag till forskningen om japansk utrikes- och säkerhetspolitik. För det andra fokuserar den japansk makt – ett fundamentalt tema för den som vill försöka förstå Japans roll i det internationella systemet. För det tredje gör boken ett berömvärdt försök att lämna bakom sig det intuitiva förhållningssätt till japansk politik som ännu dominerar diskursen. Den tar istället sin faktiska utgångspunkt från så centrala statsvetenskapliga begrepp som makt och säkerhet. Jag kommer att argumentera för att bokens ambition är god, men också för att det finns vissa problem i dess begreppsanvändning. Jag kommer också att kortfattat presentera ett alternativt sätt att analysera japansk makt efter det kalla krigets slut.

Sammanfattning

Hughes skriver att avsikten med boken är: "to examine whether it is possible to conceptualise a security policy based on economic power, what are the obstacles to it, and what this reveals about the nature of power and security policy after the Cold War" (s 27). Jag skulle dock vilja hävda att Hughes snarare behandlar dessa frågor som en slags välgrundad förutsättning för sin analys. Han ägnar nämligen hela kapitel ett åt att presentera tidigare forskning som, främst med utgångspunkt i amerikanska förhållanden, *stödjer* antagandet om att ekonomisk makt efter det kalla krigets slut är en viktig komponent i ett lands säkerhetspolitik. Han påvisar emellertid också undantag, t ex Gulfkriget (s 4, 6).

I sin strävan att belysa hur ekonomisk makt relaterar till japansk säkerhet under 1990-taket, vilket väl är bokens *egentliga* syfte, skriver Hughes att han ska studera hur landet har agerat mot den Demokratiska Folkrepubliken Korea (Nordkorea) i säkerhetspolitiska frågor. I kort-het, har Japan handlat i linje med vad som förväntas av en "global civilian power"? Hughes

avslöjar redan inledningsvis sin uppfattning om vad svaret bör bli: Trots vissa militära tendenser har Japan *möjlighet* att bidra till den regionala säkerheten med ekonomisk makt (s 27).¹ Denna utgångspunkt visar sig senare sammanfalla med resultaten av hans egen analys, vilken därför i stor utsträckning ägnas just åt att spekulera kring hur Japan *skulle kunna* använda ekonomisk makt i syfte att bidra till den regionala säkerheten.

Analysen

För att en stat ska kunna sägas vara en "global civilian power" krävs enligt Hughes att den äger vissa nödvändiga egenskaper:

1. Förmåga att formulera idéer om ekonomisk säkerhetspolitik; kapacitet att se att säkerhetspolitiska problem kan lösas med ekonomisk makt.
2. Tillräckliga ekonomiska resurser för att bedriva en ekonomisk säkerhetspolitisk, d v s produktion, finans, kommunikationer, energi och ekonomiskt bistånd.
3. Vilja och beredskap hos formella och informella beslutsfattare ('policy makers') att bedriva säkerhetspolitik på ekonomiska grunder (s 33, 208). För att detta ska vara möjligt krävs vidare sammanhållningskraft och energi (s 49).

Hughes fastslår att efter andra världskriget har en idétradition som förespråkar ekonomisk säkerhetspolitik varit helt dominerande i Japan (s 21), men också att denna sedan det kalla krigets slut har fått konkurrens av internationellt sett mer traditionella föreställningar om en militär grund för säkerhetspolitiken. Denna tendens tycks paradoxalt nog gå i motsatt riktning i stor del av omvärlden.

I sin empiriska undersökning i kapitel tre drar Hughes slutsatsen att beslutsfattare i regionen numera ofta ser att de militära säkerhetspolitiska problem som förknippas med Nordkorea till stor del har en ekonomisk grund och att de bäst löses med hjälp av ekonomiska medel, trots att de typiskt nog tidigare förespråkade lösningar som militär maktutövning och maktbalanspolitik. Idag delar många aktörer uppfattningen att det

bästa vore om Nordkorea kunde göra en "soft landing" (s 112).

Hughes finner i kapitel fyra att Japan har tillräcklig ekonomisk kapacitet i såväl absoluta termer, som i relation till Nordkorea, för att kunna påverka landet att göra en mjuklandning. Han själv förespråkar att detta sker med hjälp av någon typ av positiva ekonomiska sanktioner. Han drar emellertid också slutsatsen att så för det mesta inte har skett: "Japan's economic power capacity for security purposes remains latent and under-utilised" (s 157).

I kapitel fem söker Hughes orsaken till att Japan har misslyckats med att mobilisera sina ekonomiska resurser. Han fokuserar därvidlag japanska beslutsfattarens relation till Nordkorea. Han börjar med att nagelfara 1990-talets regeringspartier och deras centralfigurer, därefter byråkratin och näringslivet. Han studerar även externa faktorer, främst USA och Republiken Korea (Sydkorea), media och olika japanska organisationers roll. Trots att de inblandade aktörerna i så hög grad delar uppfattningen att Nordkorea bör försöka påverkas att genomföra en mjuklandning (s 187), drar Hughes slutsatsen att det har saknats en japansk beredskap att satsa ekonomiskt på Nordkorea: Liberaldemokratiska (LDP) parlamentsledamöter har erfårit att det ofta ligger dem till last att engagera sig, i synnerhet då olika intermezzon eller kriser med koppling till landet tidvis får stort utrymme i media. Därtill har incitament i form av finansiering och röster minskat eller varit otillräckliga för att på allvar intressera dem (s 163-169).² Parlamentsledamöter från andra partier har antingen inte fått gehör för sina idéer om hur Nordkorea bäst ska hjälpas³ (s 169-171), eller också har de varit så upptagna med att kritisera det liberaldemokratiska partiet (LDP) rörande andra frågor att ett eventuellt engagemang för Nordkorea helt har kommit i skymundan⁴ (s 171-172). Tongivande representanter för ytterligare andra partier har av olika anledningar inte varit så intresserade av att hjälpa Nordkorea ekonomiskt.⁵ Byråkraters agerande har likaså inte sällan kringskurits av en känsla av att engagemang för Nordkorea medför ett alltför högt risktagande. Dessutom begränsas deras inblandning av olika avtal med Sydkorea och USA (*renkei seisaku*), av Nordko-

reas oberäknerlighet, samt av en mängd olösta problem i ländernas relation, bl a *racchi jiken*,⁶ *nihonjinsuma*,⁷ och av en oro för att Nordkorea försöker framställa kärnvapen. Då Nordkorea har stora mängder obetalda lån till Japan, är det heller inte aktuellt att stödja japanska företags-etableringar i landet (s 175-180). Näringslivsak-törer, slutligen, har hittills inte ansett att ekonomiska vinstchanser står i rimlig proportion till nödvändigt ekonomiskt risktagande; Nordkorea har rykte om sig att vara en mycket opålitlig motpart och dess byråkrati anses svår att samarbeta med. Landets marknad är dessutom förhållandevis liten och oattraktiv (s 180-183). Allt detta har sammantaget resulterat i att den japanska viljan att använda ekonomiska incitament för att minska Nordkoreas ekonomiska osäkerhet, och därmed även bidra till den regionala säkerheten, har varit låg.

Istället finner Hughes att Japan i motsats till den allmänna trenden i det internationella samhället (s 26) har valt att betona militära aspekter av säkerhetspolitiken (s 20), och dessutom främst har använt militära policyinstrument mot landet (s 187-203): "North Korean security problem is actually more likely to serve as the occasion for Japan's emergence as a global military power, rather than a civilian power, due to the changes that it has wrought in the US-Japan alliance" (s 211). I korthet, då Japan i början av 1990-talet förhandlade med Nordkorea om normaliserade förbindelser föddes i Sydkorea en oro för att Japan skulle offra sina relationer med landet till förmån för grannen i norr. Samtidigt försämrades av olika anledningar relationerna mellan Japan och USA. I detta läge prioriterade Japan att fördjupa sin militära samverkan med dessa länder. Udden i detta samarbete har uttryckligen varit riktad mot Nordkorea, som har ansetts vara det största säkerhetspolitiska hotet i Östasien. Hughes gissar dock också, säkert korrekt, att ländernas beslutsfattare väljer att offentligt fästa uppmärksamhet vid detta hot, snarare än sin ångslan för ett växande kinesiskt, då man ska rättfärdiga ett förstärkt militärt samarbete och en modernisering av olika vapensystem. Ett fortsatt dödläge i relationerna med Nordkorea är helt enkelt ett billigt pris för att inte reta Kina i onödan.

Kritik av de centrala begreppen

Som bokens titel antyder är de två mest centrala begreppen i studiet av internationella relationer, *makt* och *säkerhet*, centrala också i denna analys. Detta är i sig mycket gott, och dessutom ovanligt vad gäller analyser av japansk utrikes- och säkerhetspolitik. Hughes sätt att behandla sina centrala begrepp är emellertid inte helt tillfredsställande.

Maktbegreppet: Maktbegreppet definieras först på s 35-36, trots att olika företeelser redan sedan sidan ett benämns makt. Hughes inleder med att dela upp maktbegreppet i två underkategorier: *direkt* och *indirekt* makt. Dessa ska förstås som författarens eget sätt att förhålla sig till de distinktioner som olika internationalpolitiska teoretiker gör. Den japanske journalisten Yoichi Funabashi kontrasterar t ex 'uppenbar' och 'latent' makt. Klaus Knorr gör åtskillnad mellan 'tvingande' och 'icketvingande' makt. Susan Strange gör en distinktion mellan 'relationell' och 'strukturell' makt. De tvingande, uppenbara och relationella formerna av makt är, enligt Hughes, i grunden desamma, och detta motiveerar att de sammanfattas som 'direkt makt'. Latent, icketvingande och strukturell makt, tillsammans med Keohane och Nyes 'kontroll över utfall', och Nyes 'mjuka makt', bildar den andra delen av motsatsparet: 'indirekt makt' (s 35-36).

Direkt (ekonomisk) makt, å ena sidan, definieras sedan som "the conscious manipulation by a state of economic power resources in order to influence directly the behaviour of an other state and change it to the course of action that it would not normally take of its own volition" (s 36). Det är värt att notera att denna definition bär tydliga spår av Robert Dahls klassiska maktdefinition: "the intuitive view of the power relation... seemed to involve a successful attempt by A to get a to do something he would not otherwise do" (Dahl 1957:292). Den direkta makten har vidare en positiv och en negativ sida; såväl övertalning som påtryckningar kan användas för att 'uppnå statsintressen' (s 36). Indirekt makt, å andra sidan, har strukturella inslag och baseras på "[t]he conviction that states can indirectly derive power and achieve national goals resulting from the economic penetration of other states" (s 35).

Mot denna klassificering vill jag rikta kritik på två punkter: (I) En som gäller hur maktbegreppet används i analysen; och (II) en som gäller valet av explicita och implicita definitioner.

(I) Det råder en väsentlig skillnad mellan Hughes explicita definition av makt ovan, och de betydelse som han implicit ger begreppet i sin analys. Även om analysen i kapitel fyra tydligt sett följer uppdelningen i direkt och indirekt makt, uttalar sig Hughes endast vid två tillfällen om *maktutövning* (s 5, 112) och aldrig om makt som struktur i konventionell mening. Hans olika sätt att använda maktbegreppet vittnar istället främst om affinitet med realismen inom internationell politik (jfr t ex Copper 1980).⁸

- Makt är därvidlag för det första en slags ägodel (s 75, 207) eller en egenskap (s 10), d v s makt är detsamma som kapabiliteter, resurser, eller ett aggregat av sådana (s xviii, 3, 4, 24, 70, 72, 192). Den ägodel som, vid sidan av ekonomiska resurser eller företeelser (bistånd, direktinvesteringar, kapital, handel, energitillgångar, teknik och utbildning [s 24]), i sig oftast benämns makt är, föga förvånande, militära vapen (s 67, 192). Policyinstrument och makt behandlas följaktligen som praktiskt taget ett och detsamma (t ex s 10, 11, 24, 51, 78, 102, 103). Detta förhållningssätt står i bjärt kontrast till Dahl (1958), David Baldwin (1985) m fl. Den senare gör t ex en skarp åtskillnad mellan politikens medel (policyinstrument) och politikens resultat (*i vissa fall* kan dessa kallas makt) (Baldwin 1985:23-24).
- För det andra är makt ett mål för stater. Makt används även liktydigt med status (s 3, 14, 210).
- För det tredje kallas den stat som äger resurser eller uppställer mål en makt (s 3, 99). Japan benämns följdriktigt, som så ofta tidigare (t ex Drifte 1996), en 'economic superpower' (s 11). Att vara en makt eller stormakt är vidare att ha en roll (s six).
- För det fjärde relaterar Hughes makt till 'internationella bidrag' och 'internationellt ansvar', och här motsäger han alltså inte bara sin explicita relationella och strukturella maktteori,⁹ utan även tidigare nämnda inslag i den

implicita teorin.¹⁰ Makt, skriver han, ger en stat möjlighet/skyldighet att bidra till/ta ansvar för utvecklingen i det internationella samfundet (s 24, 25). (Ekonomiska) stormakter som Japan ska tänka på att de kan ta eller har ansvar för regional och global säkerhet (s xvii-xviii, 31, 210). Detta argument används också ideligen i officiella skrifter (t ex *Diplomatic Bluebook 1991* 1991:35)¹¹ och av japanska politiker. Den mest kände företrädaren för denna retorik är partiledaren för det Liberala Partiet (LP), Ichirō Ozawa (1994).¹² För att övertala den efter det andra världskriget så grundmurat pacifistiska japanska opinionen att stödja militär upprustning och en ökad japansk aktivism i internationella fora, t ex ett fullt deltagande i FN:s fredsbevarande operationer, är det säkert mer ändamålsenligt för dem att klä sina argument i internationalistiska termer än i nationalistiska. Det är alltså inte särskilt överraskande att Ozawa och andra nationalister använder argument av det här slaget för att försöka uppnå sina syften. Det är dock mer anmärkningsvärt att Hughes accepterar denna koppling mellan makt och ansvar, som troligen härrör från ett västerländskt perspektiv på USA:s hegemoni, men som synes helt oförenlig med hans egen maktteori.¹³

(II) Även om jag känner full sympati för Hughes vilja att i definition och analys försöka fanna så mycket som möjligt av det som hittills har kallats för makt, bör det för det första ifrågasättas huruvida de olika maktteoretikernas distinktioner ovan verkligen överensstämmer med den som Hughes själv vill göra. Hughes explicita definition av makt verkar i stora drag överensstämma med Susan Stranges (1994:24-29). Stranges inflytande över Hughes visar sig också i det att han främst betonar strukturell makt. Mot Stranges teori är det möjligt att rikta två huvudsakliga invändningar: Den första ifrågasätter värdet av hennes strukturella maktteori som ett analytiskt redskap: Är det t ex möjligt att i det enskilda fallet falsifiera hypotesen: 'P g a sina överlägsna resurser'¹⁴ har USA makt över internationella frihandelssystemet'? Det är givetvis möjligt att försöka förstå det man upplever som grundläggande orättvisor i frihandelssystemet i termer av

en maktstruktur som konsekvent verkar till förmån för USA och till nackdel för länder i tredje världen. Problemet med den typen av tänkande är dock att det inte resulterar i en analys vars slutsatser skiljer sig nämnvärt från sina utgångspunkter: 'USA har makt, och länderna i tredje världen har det inte.' Vidare, och denna kritik kan också med fördel riktas mot Hughes sätt att använda maktbegreppet i sin analys, är det rimligt att säga att ett land har makt endast med utgångspunkt i dess överlägsna resurser? Om makt verkligen är detsamma som agregerade resurser, till vilken nytta talar vi då om makt? För det andra vill jag ifrågasätta om det verkligen är en strukturell maktteori av det här slaget som Strange avser? Hon låter faktiskt antyda att hon anser att aktörer *utövar* strukturell makt, t ex: "structural power can also be exercised by those who possess knowledge, who can wholly or partially limit or decide the terms of access to it" (Strange 1988:28, jfr. s 32). Om så är fallet kanske Stranges 'strukturella' teori i själva verket är relationell. En annan välkänd teoretiker som också talar om latent maktutövning, och som ofta har misstolkats för att vara strukturalist (se t ex Kronsell 1997:23, 39), är Steven Lukes (1974). Hans försök att formulera en relationell maktteori är dock ett gott exempel på att även *latent*a intressekonflikter och *verkliga* intressen hos aktörer kan betraktas som empiriska och relationsunika frågor, och inte på förhand bestämda strukturella fenomen.

Hughes kan knappast ställas till svars för brister i Stranges teori, men däremot för att ha reproducerat dem. Det kan dock med fördel ifrågasättas huruvida hans tolkning av Klaus Knorrs maktbegrepp är rimlig. Med tvingande (coercive) avser Knorr å ena sidan: "when B's conduct is affected by his fear of sanctions of one kind or another, that is, some threat, actual or expected, to his goal achievement" (Knorr 1975:4). Icke-tvingade (non-coercive), å den andra, används liktydigt med att: "B's choices are enriched rather than limited by A's influence; for example, when A persuades B that a proposed cooperative venture is mutually beneficial" (Knorr 1975:4). Knorr förefaller alltså att vilja göra en distinktion mellan negativa och positiva *sank-*

tioner, vilka båda är tydligt relationella till sin natur.

Säkerhetsbegreppet: Säkerhetsbegreppet behandlas minst lika bristfälligt som maktbegreppet. Hughes definition av begreppet, som presenteras utan stöd av tidigare teori, lyder: "Security can be defined as the protection of welfare from all forms of potential or actualised threats" (s 32). Detta förefaller vara en ganska okontroversiell definition av säkerhetspolitik (se t ex Andren 1997:13). Säkerhet, däremot, definieras oftare i termer av 'låg sannolikhet för skador eller hot mot förvärvade värden' (Baldwin 1997:13).

I Hughes teori om säkerhet tycks vidare implicit förutsättas förekomsten av en slags 'osäkerhetsepidemi'. Boken utger sig för att behandla 'Japans ekonomiska makt och säkerhet', men i analysen i kapitel tre till fem fokuserar författaren snarare Nordkoreas påstådda känsla av osäkerhet. Det impliceras att Nordkoreas (ekonomiska) osäkerhet föranleder landet att t ex införskaffa kärnvapen, vilket i sin tur leder till ökad osäkerhet i regionen i övrigt (s 98, 100). Alltså, ett lands osäkerhet kommer oundvikligen att smitta av sig på geografiskt närbelägna stater. Om inte Japan lyckas mildra Nordkoreas osäkerhet med hjälp av bistånd, blir resultatet ett säkerhetsdilemma. Är detta en förutsättning för Hughes analys, så bör den uttalas. Om antagandet är korrekt så innebär det vidare att negativa sanktioner alltid och oundvikligen leder till förvärrade säkerhetsproblem. Är detta ett rimligt antagande? Kanske bör frågan snarare betraktas som empirisk?

Vidare får frågorna om *racchi jiken* och *nihonjinsuma*, precis som i japansk media, stort utrymme i boken. Hughes säger sig emellertid vilja behandla säkerhetspolitiska frågor, och därmed borde främst misstanken om nordkoreanska kärnvapen bli föremål för analys. Andra säkerhetspolitiska frågor med potentiell relevans för Japan, som nämns endast i förbigående, är en fara för krig mellan Nord- och Sydkorea, stor risk för flyktingströmmar från Nordkorea i händelse av en kollaps av det nuvarande politiska systemet, och oro för att Japan påverkas miljöproblem med sitt ursprung i Nordkorea.

Kopplingen mellan makt och säkerhet: Hughes antyder gång efter annan existensen av ett samband mellan makt- och säkerhetsbegreppen, dock utan vidare precision, och utan att förse detta antagande med en teoretisk grund. Han antyder bl a att säkerhetspolitik baseras på föreställningar om makt (s xxii), att innehavet av militär makt medför säkerhet (s 2), att det är det samma som säkerhet (s 161), samt att (ekonomisk) makt är ett instrument i länders säkerhetspolitik (s xviii, 21) eller i deras säkerhet (s 8). En liknande relation mellan de två begreppen förutsätts sedan gammalt existera i realistiskt tänkande: "States were seen as locked into a power struggle, and security was easily seen as a derivative of power, especially military power. Security shrank conceptually to being a way of saying either how well any particular state or allied group of states was doing in the struggle for power, or how stable the balance of power overall appeared to be" (Buzan 1991:8; jfr ibid. 2). I direkt motsats till traditionella realister utgår Hughes emellertid från att makt även kan användas i syfte att få andra stater att känna sig säkra (s 108, 112); makt ger en slags 'säkerhetsansvar' (s xvii-xviii). Min största invändning emot Hughes resonemang är att jag inte ser grunden för antagandet om att säkerhet är det *enda* som makt inverkar på (s 8, 108, 135).

Hughes anser att det primärt sett finns två säkerhetspolitiska strategier som baseras på ekonomisk makt: Den första går ut på att med hjälp av positiva medel förebygga eller förhindra mellanstatliga konflikter som har sin grund i ekonomiska problem. Den andra syftar till att skydda ett land mot de ekonomiska följderna av en (ekonomisk, politisk eller militär) konflikt och den har två underavdelningar. Avsikten med den första underavdelningen är att med defensiva medel skydda ett land mot sådana ekonomiska kostnader som andra stater försöker pålägga det. Den andra underavdelningen föreskriver att landet skyddas genom att den andra staten defensivt tillfogas kostnader, t ex genom en blockad (s 33-35). Mina huvudinvändning mot Hughes i det här avseendet är återigen att han förutsätter sådant som borde kunna få bli föremål för en empirisk prövning. Det finns ingenting som säger

att mål och medel behöver ha samma karaktär, så varför kan t ex inte den första strategien användas också mot konflikter som *inte* har sin grund i ekonomiska problem, och varför kan inte den andra användas mot andra följder av en konflikt än de rent ekonomiska (jfr s 51)? Vidare, varför kan inte de medel som den första strategin förevisar också ha negativ karaktär, och varför kan inte medlen i den andra vara offensiva, och, vad gäller den andra underavdelningen, positiva? Hughes generella utgångspunkt är dessutom att det är *ekonomisk* makt som resulterar i säkerhet (s 9). Det är synd att olika policy-instrument inte istället har testats förutsättningslöst med avseende på sin säkerhetspolitiska effektivitet. Kanske skulle Hughes ha kunnat välja fallstudier där totalt sett fler än ett slags instrument används?

Slutomdöme

Bokens första slutsats, att Japan *skulle kunna* bidra till den regionala och globala säkerheten som en 'global civilian power', är, om man betänker att detta också var bokens utgångspunkt, knappast ett betydande framsteg. *Japan's Economic Security and Power* är dock sammanfattningsvis en avsevärt mer intressant bok än vad som har framgått av kritiken ovan. Den har tre stora förtjänster. För det första ger den en god inblick i japansk utrikespolitik, och då i synnerhet i landets relationer med Nordkorea. Den sammanfattar väl mycket av den forskning som har bedrivits på området. För det andra är europeisk forskning om japansk utrikes- och säkerhetspolitik sällsynt, och därmed mycket välkommen. Böcker som dessutom försöker förstå nordkoreansk utrikespolitik är än mer så. För det tredje ställer Hughes mycket relevanta frågor om japansk makt. Realister och liberaler har länge tvistat om Japans framtida roll. Liberaler som Richard Rosecrance (1986) har då betraktat japansk pacifism som ett resultat av mänsklig rationalism: "it is not the American model that Japan will ultimately follow. Rather, it is the Japanese model that America will ultimately follow" (Rosecrance 1986:xi). Enligt Kenneth Waltz kommer Japans ekonomiska makt däremot oundvikligen att översättas proportionellt till politisk och militär makt (Waltz 1993:65-

66). Utifrån en realistisk idé om makt skulle man emellertid kunna hävda att Japan redan har avsevärd militär makt; 1998 var försvarsutgifterna i dollar näst högt i världen efter USA, bl a mer än tre gånger så höga som Kinas, och nästan fem gånger högre än Rysslands (SIPRI:s hemsida).¹⁵ Även om de militära kapabiliteterna är helt inriktade på försvar, och dessutom ofta utgör en begränsad del i en amerikansk-japansk strategi, är de högteknologiskt avancerade så som få länders (Grant 1997:111). Alltså, om makt är liktydigt med kapabiliteter och resurser måste Japan utan tvekan redan idag betraktas som en militär stormakt. Att så få bedömare trots allt framställer Japan på detta vis beror säkerligen inte bara på försvarsutgifternas låga andel av BNP (1%). En viktigare orsak är nog att landet inte förefaller *använda* sina militära resurser på det sätt som förväntas av en militär stormakt, d v s för att underbygga hot, föra krig etc. Utrikespolitiska bedömare tycks – även om det egentligen strider mot deras egen maktteori – resonera som Dahl: "a potential for control is not, except in a peculiarly Hobbesian world, equivalent to actual control" (Dahl 1958:37). Hughes för utan tvekan forskningen om japansk makt framåt genom att vid sidan av resurser också försöka ta hänsyn till landets konkreta handlingar. Det är också mot bakgrund av ett sådant material som han drar sin andra, och långt mer intressanta slutsats, nämligen att Japan har använt militär makt mot Nordkorea.¹⁶ Det är ytterligt viktigt att framtida forskning fortsätter att fokusera frågorna om japansk makt, i betydelsen *maktutövning*: Hur *använder* landet sina väldiga ekonomiska, politiska och militära resurser i sin utrikespolitik? Vilka *konsekvenser* får det för de länder med vilka Japan interagerar i det internationella systemet?

Jag har hävdad att Japan utifrån sina tillgångar redan idag kan kallas en supermakt, såväl ekonomiskt, som politiskt och militärt. Kommer dessa benämningar att vara giltiga också efter att vi har analyserat japansk utrikespolitik med utgångspunkt i en mer handlingsinriktad maktteori?

Noter

1. Trots att det är möjligt att se andra civila policyinstrument än rent ekonomiska, t ex diplomati och propaganda, gör Hughes likhetstecken mellan 'civilian' och 'economic'.
2. Detta sägs gälla främst politiker från LDP (Liberal Democratic Party).
3. Detta sägs gälla främst SDPJ (Social Democratic Party of Japan) och Sakigake.
4. Detta sägs gälla främst DPJ (Democratic Party of Japan).
5. JCP (Japan's Communist Party) har sedan 1954 haft problem i sin relation med Nordkorea. Då bröt sig nämligen det som 1955 blev Chösensören (nordkoreaners organisation i Japan) ur partiet (s 172). LP (Liberal Party) och delar av DPJ är kända för att mer hökaktigt verka för att positiva sanktioner kopplas till lösningar på olika problem i ländernas relation (s 172-175).
6. Påstådd nordkoreansk kidnappning av japanska medborgare.
7. Japansfödda kvinnor som är gifta med nordkoreanska män och bor i Nordkorea.
8. Realistiska maktanalyser kallas också ofta strukturalistiska, men denna strukturalism tycks inte sammanfalla med den som Hughes avser i sitt teoretiska ramverk.
9. En indikator på A:s makt i den explicita definitionen är att A lyckas förändra B:s handlingslinje i en riktning som B normalt sett inte skulle ta av egen vilja. Hughes talar även om 'pressure' som synonymt med makt (s 97, 111, 210).
10. I redogörelsen av mer implicita antaganden om makt framkom att makt leder till vissa staters dominans över andra.
11. För liknande formuleringar se också *Diplomatic Bluebook 1991* 1991:74, 131; *Diplomatic Bluebook 1996* 1997:88; *Japan's ODA Annual Report 1997* 1998:15.
12. Argumenten för ett ökat japanskt ansvarstagande får dessutom stöd i USA:s krav på 'burden-sharing', även om amerikanska beslutsfattare säkert inte föreställer sig ett Japan som bidrar på lika villkor som USA, utan som snarare stödjer USA:s strategier ekonomiskt (se t ex Islam 1991).
13. Den enda koppling mellan makt och ansvar som i min mening skulle vara förenlig med Hughes ansats(er) förutsätter minst tre aktörer: B hotar C; A utövar makt över B; A tar ansvar för C.

14. Enligt Stange i första hand tillgångar inom *säkerhet, produktion, finans och kunskap* och i andra hand resurser inom *transport, handel, energi och välfärd* (Strange 1988:43-207).

15. Katzenstein hävdar att den här typen av statistik är något missledande p g a yensens höga värde och rubelns låga (Katzenstein 1996:194).

16. Som implicita (eller kanske t o m explicita) militära hot tolkar han bl a initiativet att utveckla *Theater Missile Defense* (TMD) (eller *National Missile Defense* [NMD]) som projektets Japanrelaterade del kallaskl) och USA:s och Japans närmare säkerhets-samarbete sedan länderna förnyade sitt säkerhetsavtal 1996 (s 187-203).

Referenser

- Andrén, Nils. 1997. *Säkerhetspolitik: Analyser och tillämpningar*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Baldwin, David A. 1985. *Economic Statecraft*. Princeton: Princeton University Press.
- Baldwin, David A. 1997. "The Concept of Security", *Review of International Studies*, vol. 23, 5-26.
- Buzan, Barry. 1991. *People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era*. Hertfordshire: Harvester och Wheatsheaf.
- Copper, John Franklin. 1980. *China's Global Role: An Analysis of Peking's National Power Capabilities in the Context of an Evolving International System*. Stanford: Hoover Institution Press.
- Dahl, Robert. 1957. "The Concept of Power", *Behavioral Science*, vol 2, 201-205. Omtryckt i John Scott, red. 1994. *Power: Critical Concepts, Volume 1*. London: Routledge.
- Dahl, Robert. 1958. "A Critique of the Ruling Elite Model", *American Political Science Review*, vol 52, 463-469. Omtryckt i Roderick Bell, David V. Edwards och R. Harrison Wagner, red. 1969. *Political Power: A Reader in Theory and Research*. New York: The Free Press. London: Collier-Macmillan.
- Drifte, Reinhard. 1996. *Japan's Foreign Policy in the 1990's: From Economic Superpower to What Power? New York: St. Martin's Press, London: Macmillan Press.*
- Grant, Richard L. 1997. "Japan and North-East Asia", 197-122. I Richard L. Grant, red., *The Process of Japanese Foreign Policy: Focus on Asia*. London: The Royal Institute of International Affairs.
- Islam, Shafiqul. 1991. "Beyond Burden-Sharing: Economics and Politics of Japanese Foreign Aid", 191-230. I Shafiqul Islam, red., *Yen For Development*;

- Japanese Foreign Aid and the Politics of Burden-Sharing*. New York: Council on Foreign Relations Press.
- Katzenstein, Peter J. 1996. *Cultural Norms and National Security: Police and Military in Postwar Japan*. Ithaca och London: Cornell University Press.
- Knorr, Klaus. 1975. *The Power of Nations: the Political Economy of International Relations*. New York: Basic Books.
- Kronsell, Annica. 1997. *Greening the EU: Power Practices, Resistances and Agenda Setting*. Lund: Lund University Press; Bromley: Chartwell-Bratt.
- Lukes, Steven. 1974. *Power: A Radical View*. London: Macmillan Press.
- Ministry of Foreign Affairs. 1991. *Diplomatic Blue-book 1991*. Tokyo: Ministry of Foreign Affairs.
- Ministry of Foreign Affairs. 1997. *Diplomatic Blue-book 1996*. Tokyo: Ministry of Foreign Affairs.
- Ministry of Foreign Affairs. 1998. *Japan's ODA Annual Report 1997*. Tokyo, Ministry of Foreign Affairs.
- Ozawa, Ichiro. 1994. *Blueprint for a New Japan: The Rethinking of a Nation*. Tokyo: Kodansha.
- Strange, Susan. 1988. *States and Markets*. London: Pinter Publishers.
- Rosecrance, Richard. 1986. *The Rise of the Trading State: Commerce and Conquest in the Modern World*. New York: Basic Books.
- Waltz, Kenneth. 1993. "The Emerging Structure of International Politics", *International Security*, vol. 18, no. 2, 44-79.
-